

ských podnikatelů, to vše má nesmírné důsledky pro zaostalost francouzského hospodářství za liberalizační světovou tendenci a za vysokým stupněm technického pokroku USA nebo NSR. Pozdní řešení koloniální otázky je dodnes pocítováno v nízkém stupni strukturálních změn fran-

couzského hospodářství, a tedy i v nízkém stupni jeho konkurenční schopnosti. Kniha je doplněna bohatým rejstříkem a poměrně obsažným francouzským resumé.

ROCHDI GOULLI

DĚLNICKÉ A NÁRODNĚ OSVOBOZENÉ Hnutí V ROZVOJOVÝCH ZEMÍCH

Radnički i nacionalnooslobodilački pokreti. Encyklopedijski priručnik. Tom I. Afrika, Azija, Latinska Amerika. Institut za izučavanje radničkog pokreta. Beograd 1968. 862 str., mapky.

Recenzovaná vědecká encyklopedická publikace „Dělnická a národně osvobozená hnutí“, kterou vydal bělehradský Institut za izučavanje radničkog pokreta, se zabývá ekonomickou, sociální a politickou problematikou vývoje trikontinentálního rozvojového světa (Asie, Afriky a Latinské Ameriky). Na jejím vypracování se autorsky podílel za redakce Sulejmana Redžepagiče téměř padesátiletý vědecký kolektiv, mj. známí jugoslávští vědečtí pracovníci, jako Stojan Gligorič, Jokica Hadži Vasileva, Slobodan Manojlović, Vera Nikolova, Ljubomir Paligorič, Vojan Rus, Milica Sarićová a další.

Autoři encyklopedie o dělnickém a národně osvobozeném hnutí přistoupili ke zpracování dané tematiky nikoliv podle sociálně ekonomického principu dělení, ale dělícím jim byl princip geografický. Proto ve své knize podávají vědeckou informaci o všech zemích Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Tím odpadá obvyklá eliminace socialistických zemí z rozvojových kontinentů Asie (ČLR, KLDK, VDR a Mongolsko) a Latinské Ameriky (Kuba), jakož i obdobná situace u vyspělých kapitalistických zemí Asie (Japonsko) a Afriky (JAR). Domnívám se, že tento jugoslávský přístup je správný, jelikož čtenáři umožňuje utvořit si komplexní obraz o problematice jednotlivých kontinentů. Oprávněnost tohoto hlediska potvrzuje i dosavadní světový vývoj socialismu, při jehož budování se musí uplatňovat tvůrčím způsobem řada nejen kontinentálních, ale i národních zvláštností. Dogmatické popírání těchto zvláštností vede k důsledkům neblaze působícím na osud socialismu nejen v dané zemi, ale také v zemích majících obdobné podmínky socialistické výstavby.

Nelze nezmínit se o vysoce náročné práci, jež předcházela vydání recenzované vědecké encyklopedické publikace. Každý, kdo poznal obtížnost heuristiky současného výzkumu rozvojových zemí, musí oce-

nit výsledky i vynaloženou práci jugoslávských vědců při vytvoření tohoto díla. Především to byl zdrcující nedostatek pramenného materiálu u řady dělnických a národně osvobozených hnutí jednotlivých zemí „třetího světa“. Je to plně pochopitelné. Mnohá tato hnutí dlouho byla, a některá dosud jsou, v ilegality, což jim samozřejmě zabráňuje seznamovat širokou veřejnost se svou organizací a bojem. Koloniální úřady bránily vydávání publikací, v nichž by se psala pravda o dělnických stranách a národně osvobozeném hnutí, a naopak umožňovaly vydávání dezinformující literatury o těchto politických stranách a hnutích, která jejich boj za nezávislost zkrusovala. Není divu, že obzvláště chudé pro práci autorského kolektivu byly údaje o členstvu stran a hnutí, jejich sociální strukturu, o cestách šíření podstatných usnesení a rozhodnutí uvnitř jejich organizací. Je zcela pochopitelné, že taková a podobná data nevyhlašují strany a organizace, které bojují v ilegality, avšak nezveřejňují je ani mnohé strany a organizace pracující legálně, ba dokonce někdy i ty, které jsou u moci. Poněvadž u některých národních i mezinárodních organizací autoři neměli ani nejzákladnější data, byli nuceni nezahrnout některé tyto organizace do připravované publikace. S cílem objektivního osvětlení dělnického a národně osvobozeného hnutí v jednotlivých zemích se autoři obrátili na vedení těchto stran a hnutí se žádostmi o poskytnutí heuristické základny výzkumu, tj. původních údajů, dokumentačního materiálu, studií a jiných prací. Značný počet stran a hnutí této žádosti vyhověl.

Před vědci však po vytvoření heuristické báze vyvstala nejvážnější překážka vědeckoteoretického charakteru, spočívající v eliminaci politicko-propagandistických elementů relativně komplexního souhrnu literatury a v extrakci vědeckého jádra

daného problému. Tento proces vědeckého zkoumání je nejnáročnější, obzvláště vezmeme-li v úvahu společenskovědní charakter problematiky výzkumu rozvojových zemí, kdy nelze používat zaručené ověřené kontroly, jako je tomu u exaktních věd non-sociálního charakteru. Stanovisko ve společenských vědách je totiž konec konců vždy do určité míry poplatné třídnímu, respektive stranickému přístupu z té či oné strany, přičemž i uvnitř téže třídní společenskovědní fronty dochází k názorovým diferenciacím či nuancím.

Recenzovaná kniha informuje vědecky o dělnickém a národně osvobozeneckém hnutí Afriky, Asie a Latinské Ameriky a o jejich regionálních politických a odborových organizacích. Je to první svazek zamýšlené dvousvazkové publikace (druhý svazek má obdobným způsobem zahrnovat Evropu, Austrálii, Kanadu, USA, jakož i mezinárodní politické dělnické a odborové organizace).

Kniha je rozdělena do tří částí podle kontinentů (Afrika, Asie a Latinská Amerika). Uvnitř každého kontinentu jsou uvedeny v abecedním pořadí jednotlivé země. V rámci daných zemí je pak nutno hledat odpovědi, týkající se jednotlivých politických stran a hnutí, odborových a jiných organizací. Každá kapitola seznamuje se všeobecnými i historickými daty (plocha země, počet obyvatelstva, etnická a sociální struktura obyvatelstva, přírodní bohatství, ekonomický rozvoj, politická soustava a stručná historie země), osvětlujícími podmínky, v nichž se vyvíjí činnost politických stran a hnutí v jednotlivých zemích. Charakteristika vývoje a úlohy dělnických a národně osvobozeneckých stran a hnutí a odborových organizací je obsažena v úvodu ke každé kontinentální části.

SKANDÁL ROZVOJE

Jacques Austruy, *Scandale du développement*, edice Bilans de connaissances économiques, Librairie Marcel Rivière et Cie, Paris 1965, 298 str.

V roce 1965 vydal francouzský ekonom Jacques Austruy, profesor na fakultě práv a ekonomických věd Lillské university, knihu, která vzbudila mezi ekonomy živý zájem. Jmenuje se „Skandál rozvoje“.

Práci lze zařadit mezi ty publikace, které bychom mohli shrnout do jakési edice „Ekonomie a humanismus“ zaměřené na propagaci myšlenek tzv. humanífní ekonomie, jejíž cíl je poněkud odlišný od „ekonomie sociální“. Nositeli těchto hu-

Náplň knihy je obsahově i problémově bohatá a autoři museli získávat, ověřovat a prověřovat tisíce detailních údajů, bez jejichž zpracování by kniha vůbec nemohla vzniknout.

Jugoslávské publikaci by při dalším vydání prospělo doplnit statě jednotlivých zemí především o biografické črty předáků jednotlivých politických stran. Pokud jde speciálně o oblast Černé Afriky, tu by bylo potřebné biograficky seznámit čtenáře i s vedoucími představiteli vojenských režimů. Lze namítnout, že tyto africké vojenské potentáty vůbec nelze řadit do dělnického hnutí a velmi málo (snad jen baferského Ojukwu) jich lze zařadit do národně osvobozenického hnutí. Přesto však nutno tyto vojáky brát v úvahu při seznamování se s Afrikou, poněvadž vojáci jsou v řadě afrických zemí určujícím faktorem tamější tvrdé reality.

S velkou pozorností se jistě setkájí obsáhlé kapitoly o Čínské lidové republice (ss. 513—534) a o Kubě (ss. 777—793), jakožto o dvou socialistických zemích budujících novou společnost v kontinentálně odlišných podmínkách.

Vedle podrobnějšího mapového materiálu by v novém vydání bylo kladem publikovat případně též fotografie u jednotlivých biografií politiků. Jugoslávská vědecká publikace je velkým přínosem pro marxisticko-leninský výzkum rozvojových zemí v evropských socialistických zemích. Bylo by jistě prospěšné uvážit její reedici buď ve francouzštině nebo angličtině, aby tak vědecké informace byly jazykově přístupnější dalším zájemcům o danou problematiku.

JOSEF POLÁČEK

mánně ekonomických myšlenek počítajících s integrálním rozvojem „lidstva i každého člověka“, v nichž stejnou roli jako faktory ekonomické hrají i faktory mimoekonomické, je řada předních ekonomů jako François Perroux, profesor v Collège de France, Walter Galenson, profesor na Cornellově universitě v Ithavě, André Piatier, ředitel École Pratique des Hautes Etudes, a jiní.

Kniha je rozdělena do 3 kapitol. V prv-